

VI KONGRES POLSKIEGO TOWARZYSTWA KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ, GDAŃSK 22–24.09.2022 MEDIA I SPOŁECZEŃSTWO W ERZE PLATFORM, ALGORYTMÓW I DANYCH

Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej jest jednym z młodszych towarzystw naukowych w Polsce. Dyscyplina nauki o komunikacji społecznej i mediach ma jeszcze krótszą historię. Ale zarówno dyscyplina, jak i Towarzystwo dynamicznie się rozwijają, co potwierdził VI Kongres PTKS, który odbył się we wrześniu w Gdańsku, gromadząc ponad 250 komunikologów i medioznawców z całej Polski oraz gości specjalnych z kilku krajów europejskich. Tematem przewodnim tegorocznego spotkania były – Media i społeczeństwo w erze platform, algorytmów i danych.

Odbywające się co trzy lata kongresy PTKS są okazją do integracji środowiska badaczy i praktyków komunikowania, do podsumowań, refleksji, wymiany poglądów dotyczących szeroko pojętej komunikacji społecznej i mediów, służącej podnoszeniu rangi i poziomu prowadzonych badań, prezentacji osiągnięć naukowych w tym zakresie w Polsce i na świecie, dorobku poszczególnych ośrodków zrzeszających badaczy zajmujących się tą dyscypliną nauki; są także próbą określenia kierunków jej rozwoju. Tradycją już stało się wyróżnianie wybitnych przedstawicieli dyscypliny bądź osób z obszaru działań społecznych. Honorowe członkostwo PTKS uzyskali w tym roku: doktor Hanna Machińska, zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich, profesor Teresa Sasińska-Klas, założycielka i dyrektorka Międzynarodowej Szkoły Dziennikarstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Instytutu Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ, a także profesor Janusz Adamowski, dziekan Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Uczczono również jubileusz czterdziestolecia pracy zawodowej profesor Bogusławy Dobek-Ostrowskiej z Uniwersytetu Wrocławskiego, współzałożycielki i pierwszej prezes PTKS.

Dyskusje naukowe poprzedziło wręczenie nagród w konkursach organizowanych przez Towarzystwo. W Konkursie Doktorat – na najlepszą pracę doktorską z dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach wręczono nagrody przyznane w dwóch ostatnich edycjach. Laur za rok 2020 odebrała dr Kinga Adamczewska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewi-

cza w Poznaniu, która przygotowała rozprawę pod opieką prof. Agnieszki Stępińskiej, a za 2021 – dr Katarzyna Pagacz z Uniwersytetu Jagiellońskiego, której promotorką była prof. Agnieszka Hess. Szczególny wymiar ma Nagroda im. dr. Karola Jakubowicza, ustanowiona w 2018 roku przez Małgorzatę Semil-Jakubowicz i przyznawana za wybitne monografie z zakresu nauk o mediach (Media and Democracy Karol Jakubowicz Awards). Od 2021 roku konkurs o Nagrodę im. dr. Karola Jakubowicza jest organizowany we współpracy z Fundacją Szkolnictwo Dziennikarskie. W tym roku laur otrzymała prof. Urszula Doliwa z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie za monografię *Pirate Waves. Polish Private Radio Broadcasting in the Period of Transformation 1989-1995*. Publikacja zyskała uznanie jury konkursu za „praktyczne podejście badaczki do polityki medialnej w formie usystematyzowania etapów rozwoju rynku medialnego na przykładzie stacji radiowych, wzbogacone o perspektywę porównawczą transformacji mediów w Europie Środkowej i Wschodniej”.

Wręczono także nagrody w Ogólnopolskim Konkursie Instytutu Mediów, Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Gdańskiego Medi@stery na najlepsze prace magisterskie z zakresu wiedzy o komunikacji społecznej i mediach. Pierwszą nagrodę otrzymała Karolina Wojtal z Uniwersytetu Warszawskiego za pracę *Marketing LGBT+: charakterystyka, potencjał wykorzystania, przykłady*, napisaną pod kierunkiem prof. Anny Jupowicz-Ginalskiej. Druga nagroda przypadła Magdalenie Żochowskiej z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie za pracę zatytułowaną *#bookstagram: książka i czytanie w mediach społecznościowych*, napisaną pod kierunkiem prof. Iwony Hofman. Trzecia trafiła do Michała Skrzyńskiego z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach za pracę *Komiks w ujęciu teorii użytkowania i korzyści. Badania użytkowników komiksów*, powstałą pod kierunkiem prof. Marka Mazura.

Zgodnie z zapowiedzią organizatorów, motywem przewodnim VI Kongresu Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej były zmiany w komunikacji i mediach w erze tak zwanej czwartej rewolucji przemysłowej. Podczas kongresu odbyły się sesje plenarne z udziałem wybitnych medioznawców z kraju i zagranicy, które uwidoczniły między innymi konieczność poszukiwania nowych teorii i metod w badaniach nad mediami i komunikacją. W pierwszym dniu obrad wystąpili profesorowie Graham Murdock z Uniwersytetu w Loughborough (Wielka Brytania) z wykładem zatytułowanym *Hidden abodes: Digital lives and distant others* oraz Göran Bolin z Uniwersytetu Södertörn w Sztokholmie (Szwecja) z prelekcją *Data value: Dynamics of value generation in data capitalism*. W drugim dniu w sesji *Media freedom and democracy in the age of platforms and data* wzięli udział prof. Ilva Skulte z Uniwersytetu w Rydze, która mówiła o wolności prasy w postsocjalistycznej Łotwie, dr Halliki Harro-Loit z Uniwersytetu w Tartu, poruszająca temat wolności słowa w Estonii, dr Gabor Polyak z działającej na rzecz wzmocnienia wolności mediów organizacji Mérték Media Monitor, mówiący o ochronie sprawiedliwości w węgierskim prawie. Polskę reprezentowali dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab, dr Łukasz Szurmiński i dr Jacek Mikucki z UW, którzy zaprezentowali referat *The critical junctures of media freedom in Poland* oraz prof. Michał Głowacki (UW) i prof. Agnieszka Stępińska (UAM) z wystąpieniem *Researching media freedom and democracy: The case of „Central European Journal of Communication”*.

Obrady plenarne zwińczył okrągły stół, czyli prowadzona przez prof. Iwonę Hofman dyskusja na temat pozycjonowania dyscypliny w nauce w Polsce, z udziałem prof. Urszuli Doliwy (UWM), ks. prof. Michała Drożdża (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), prof. Sławomira Gawrońskiego (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie) oraz prof. Jadwigi Woźniak-Kasparek (UW). Debata zakończyła się konkluzją, że nauki o komunikacji społecznej i mediach, jako dyscyplina młoda i niezwykle dynamicznie się rozwijająca, mogą stać się jednym z filarów polskiej nauki. Zagadnienia bardziej szczegółowe, mieszczące się w szeroko pojętej problematyce komunikacji i mediów w erze czwartej rewolucji

przemysłowej, omawiane były w trakcie 54 paneli tematycznych. Znalazły się wśród nich zarówno sesje odzwierciedlające działalność sekcji PTKS, poświęcone na przykład badaniom mediolingwistycznym realizowanym przez członków sekcji Język w mediach, badaniom dyskursu politycznego z udziałem sekcji Komunikowanie polityczne czy europejskiej polityki medialnej pod merytorycznym patronatem sekcji Polityka medialna i prawo mediów. Sporo uwagi poświęcono mowie nienawiści, wojnom informacyjnym, manipulacji i propagandzie, komunikacji oraz mediom w czasie pandemii i wojny w Ukrainie, komunikacji i mediom lokalnym, edukacji medialnej, etyce komunikacji, a także różnym obliczom współczesnego dziennikarstwa, public relations, marketingowi i reklamie. Dyskutowano także o technologiach cyfrowych w kontekście edukacji, kultury i etyki, władzy algorytmów, kulturze społeczeństwa cyfrowego, kondycji mediów publicznych, wolności mediów. Podjęto również zagadnienia związane z metodologią badań medioznawczych.

Kongres to jednak nie tylko rozważania naukowe dotyczące szeroko pojętej komunikacji społecznej i mediów w dobie cyfryzacji, ale też spotkania sekcji badawczych PTKS i przede wszystkim VI Walny Zjazd Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, czyli podsumowanie działalności Towarzystwa i jego zarządu, wybranego podczas V Walnego Zjazdu Wyborczego (który odbył się 19 września 2019 roku w Warszawie), oraz wybór nowych władz na kadencję 2022-2025. W skład dotychczasowego zarządu wchodził: prezes prof. dr hab. Iwona Hofman (UMCS), wiceprezes prof. UJ dr hab. Agnieszka Hess (UJ), skarbnik ks. prof. dr hab. Michał Drożdż (UPJPII), sekretarz dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak (UMCS), redaktor naczelny „Central European Journal of Communication” prof. UW dr hab. Michał Głowacki oraz członkowie: prof. UG dr hab. Małgorzata Łosiewicz, prof. UŚ dr hab. Marek Mazur i dr hab. Katarzyna Kopecka-Piech (UWr/UMCS).

Najważniejsze działania PTKS w ostatniej kadencji dotyczyły utworzenia Komitetu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach przy Polskiej Akademii Nauk, co zostało zwieńczone uchwałą Prezydium PAN z 19 stycznia 2021 roku o utworzeniu Komitetu oraz powołaniu prof. dr hab. Iwony Hofman na stanowisko przewodniczącej. Jak podkreśliła w sprawozdaniu z działalności PTKS w V kadencji prof. I. Hofman: „powołanie Komitetu stanowi bardzo ważny element formalizowania instytucjonalnego dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach, świadczy o wysokiej ocenie przydatności społecznej badań”.

Liczba członków PTKS systematycznie rośnie. W 2007 roku Towarzystwo liczyło zaledwie 69 członków, w tym 34 założycieli, w 2019 było ich już 275 (opłacających składki), a do początku września 2022 składkę zapłaciło 278 osób. W ostatnich trzech latach przyjęto łącznie 138 członków (na podstawie nowych deklaracji). Najliczniej reprezentowane były środowiska naukowe największych ośrodków akademickich: warszawskie, krakowskie, lubelskie, katowickie, poznańskie, wrocławskie, gdańskie, ale liczne reprezentacje miały także środowiska kieleckie, rzeszowskie i warmińsko-mazurskie. Od 2013 roku członkowie otrzymują drogą elektroniczną kolejne numery „Central European Journal of Communication” – oficjalnego półrocznika PTKS, a od 2017 roku mają prawo do minimum 10% zniżki w opłacie za uczestnictwo w konferencjach naukowych pod patronatem Towarzystwa.

Zgodnie ze Statutem PTKS podczas kolejnych zjazdów wręczane są wyróżnienia w postaci członkostwa honorowego za wybitne osiągnięcia naukowe oraz promocję i wkład w rozwój badań nad mediami. Do 2021 roku było jedenastu członków honorowych: prof. Waleri Pisarek, prof. Wolfgang Donsbach, prof. Jerzy Mikułowski Pomorski, prof. Wayne Wanta, prof. Tomasz Goban-Klas, dr Karol Jakubowicz, prof. Wiktor Pepliński, prof. Jane Leftwich Curry, prof. Jerzy Olędzki, prof. Bogusława Dobek-Ostrowska, prof. Zbigniew Oniszcuk. Teraz ich liczba wzrosła do czternastu. Do grona członków wspierających należeli w V kadencji: Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Marii

Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski. Każdy z nich zadeklarował wsparcie finansowe dla PTKS w wysokości 1000 zł rocznej składki przeznaczonej na dofinansowanie czasopisma „Central European Journal of Communication”. Uniwersytet Jagielloński zobowiązał się do wpłacania co roku 2000 zł, wspierając także czasopismo „Com.press”.

Członkowie PTKS działają w wybranych przez siebie sekcjach badawczych. Od V Zjazdu w ramach PTKS funkcjonuje ich dwadzieścia oraz Forum Młodych Medioznawców i Komunikologów. Są to sekcje: Aksjologia Komunikowania, Edukacja Medialna, Ekonomia Mediów i Zarządzanie w Mediach, Filozofia i Antropologia Komunikacji, Historia Mediów, Język w Mediach, Komunikacja Międzykulturowa i Komunikowanie Międzynarodowe, Komunikowanie Masowe, Komunikacja Zdrowotna, Komunikowanie Polityczne, Komunikowanie Religijne, Komunikowanie Wizualne i Kultura Popularna, Media i Komunikowanie Lokalne, Mediatyzacja, Nowe Media, Polityka Medialna i Prawo Mediów, Public Relations, Radio, Reklama, Studia nad Dziennikarstwem. W ramach działalności sekcji prowadzone były (także online) seminaria, konferencje pod patronatem PTKS, konsultacje oraz sympozja naukowe. Efektem aktywności członków sekcji są opublikowane bądź znajdujące się w druku książki, specjalne tematyczne numery czasopism naukowych i artykuły naukowe. W celu zwiększenia aktywności badawczo-naukowej sekcji PTKS stworzony został program grantowy – Konkurs MIKRO-Grants. W pierwszej edycji we wrześniu 2021 roku jednorazowy grant w wysokości 3000 zł otrzymał wspólny projekt dwóch sekcji: Komunikowanie Masowe oraz Media i Komunikowanie Lokalne. Przyznano także (ze środków pozaregulaminowych) grant w wysokości 1000 zł sekcji Komunikacja Międzykulturowa i Komunikowanie Międzynarodowe. W drugiej edycji nagrodzony został wniosek sekcji Historia Mediów.

VI Walny Zjazd zaakceptował dotychczasową działalność PTKS, przyjmując sprawozdanie Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej. Tym samym kadencja dotychczasowych władz się zakończyła i wybrano nowe, na kadencję 2022-2025. Prezesem PTKS ponownie została prof. Iwona Hofman (UMCS), a w skład Zarządu weszli: prof. Małgorzata Adamik-Szysiak (UMCS), ks. prof. Michał Drożdż (UPJPII), prof. Agnieszka Hess (UJ), prof. Mariusz Kolczyński (UŚ), prof. Małgorzata Łosiewicz (UG), prof. Szymon Ossowski (UAM). Komisję Rewizyjną tworzą: prof. Olga Dąbrowska-Cendrowska (UJK w Kielcach), dr Bartłomiej Łódzki (UWr), prof. Maria Łoszevska-Ołowska (UW), prof. Agnieszka Walecka-Rynduch (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie) oraz prof. Mirosława Wielopolska-Szymura (UŚ).

VII Kongres Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej odbędzie się za trzy lata w Katowicach.